

gesprek in het Latijn. Deze drie zijn de eersten van de groote schare leeraars, welke de Theologische School heeft opgeleid en gevormd. In de eerste vijftig jaar van haar bestaan bedroeg hun getal niet minder dan 500.

Het begin van de Theologische School is dus wel klein, zeer gering geweest. Maar groot is het beginsel, waarop deze zegenrijke stichting rust. Evenals de Christelijke Gereformeerde Kerk werd zij van alle kanten veracht en niet geteld. Van het uur harer geboorte af gold zij voor de buitenwereld als een antiquiteit. Iets, dat in vroeger eeuw, maar niet in deze thuis hoorde. Niet weinigen scholden haar als „een kweekplaats van bekrompen dogmatisme". Een inrichting, die alle licht en lucht buiten sloot. Al wie ontwikkeld en beschaafd was hield haar leerbegrippen voor geheel verouderd. Voor denkende menschen volstrekt onaannemelijk. Haar levens- en wereldbeschouwing wekte slechts den lachlust op der wetenschappelijk gevormden. Maar ten spijt van allen, die haar verguisden en tegenstonden, is zij in den loop harer geschiedenis schitterend gerechtvaardigd.

„Door de Scheiding", zoo schreef Dr H. Bavinck, „werd veel eerder nog dan door de theologen van professie en de mannen der wetenschap het onvoldoende van de toen heerschende Theologie en prediking gevoeld. En de Gemeente, die zich toen afscheidde, is in de volgende jaren geleken veel wetenschappelijker te zijn en veel dieper theologischen blik te hebben dan allen die toen den naam van Theologen droegen."

Dat is ook van toepassing op de Kamper School. Theologische School is de naam, dien zij van haar stichting af heeft gedragen. Een school, die tot taak had: Godgeleerden op te leiden. Krachtens natuurlijke drang kwam de vrijgemaakte Kerk óók tot een vrije Theologische School. Door de Kerk gesticht en onderhouden, had zij de bestemming, geheel voor de Kerk te zijn. Haar eenige financiële steun was de liefde der Gemeente, onder wier opzicht en tucht zij stond. De Kerk en de School stonden tot elkaar in de schoone en teedere verhouding als moeder en dochter. Er was tusschen deze beide een gestadige wisselwerking. De School werd voor de Kerk, gelijk de Kerk voor de School, een behoud. Het stichten der School was het tweede groote feit in de geschiedenis van de Scheiding. Daardoor werd, na een periode van verschil en strijd over allerlei vaak onbeduidende dingen, onderlinge vrede en eenheid van opleiding verkregen. Wat de Christelijke Gereformeerde Kerk is geworden, heeft zij grootendeels te danken aan haar Theologische School. De Kerk heeft door de School zich een trouwe moeder beloofd, die met liefde voor haar

jonge leeraars vervuld was; voor wie zij veel bad en ook veel offerde. Zoo hebben de Gescheiden Kerken niet slechts een teer godsdienstig en streng zedelijk, maar — vooral in later periode — een bloeiend wetenschappelijk leven ontwikkeld. Het Hervormde Kerkgenootschap heeft na 1815 als geheel machteloos aangenomen, wat de rijks-universiteiten goedgevonden haar als kandidaten in de theologie te leveren. Rijp en groen werd als theologisch student ingeschreven.

De Christelijke Gereformeerde Kerk daarentegen leidde door haar Theologische School met groote nauwgezetheit een schare van jonge mannen op tot den Heiligen Dienst. Hun werd slechts in zeer bescheiden mate de noodige wetenschap toegebracht. De tegenstanders hadden echter hierin geen rechtmatigen grond, om op haar zoo te smalen. Want in dien tijd koesterde men ook in andere kringen dan die der geleerden, zeer vreemde begrippen „over het luttel dat noodig was, om nog wel voor predikant te kunnen dienst doen". Ds A. J. Schröder, bekend Luthersch predikant, deelt mede, dat een bekwaam handelaar en getrouw kerkganger, tot hem zijn beklag deed over zijn zoon. Deze was zóó dom, dat hij van alles met hem beproefd had, doch er niets van wist te maken. Daarom wilde hij hem nu maar domme laten worden. Voor domme, oordeelde de koopman, was hij altijd nog goed genoeg. De tijd, waarin de School te Kampen gesticht werd, stelde in 't algemeen dus geen hooge eischen aan de predikanten. Als men dan met haar zoo den spijl stak, lag de oorzaak daarvan enkel in de vijandschap tegenover het beginsel, dat zij voorstond.

Te Kampen werden de studenten in de eerste plaats zorgvuldig voorbereid tot al den arbeid van het predikambt. Daar werden zij door onderwijs, studie en omgang, door voorbeeld en leiding gevormd tot de bediening des Woords. De docenten beloonden zich in alles hun geestelijke vaders. Nog denk ik met eerbied aan de vele leeraars, die wij in Kampen van jaar tot jaar in den tijd van de examens hebben ontmoet, en die mijn jongelingshart vervulden met heilige jaloezie. Mannen waren het van schoone gaven en groote kracht. Mannen van karakter en vurigen ijver. Voluit persoonlijkheden, die een stempel drukten op hun omgeving. Mannen, die zich van God geroepen gevoelden tot het predikambt; die, op de School theologisch en geestelijk toegerust, in de gemeente toonden in bijzondere mate de gave te bezitten om tot het volk te spreken. Trouwe herders en leeraars, in alle omstandigheden met de leden hunner gemeente meelevend. Geen zonen van „Minerva", maar wel „leerjongens Christi". Goede krijgs-knechten van Jezus Christus, 2 Tim. 2:3. Be-

zielde en bezielende predikers van den vollen Raad Gods en van het rijke Evangelie van Christus. Hun toegewijde arbeid is onmiskenbaar, heel ons volksleven in kerk, school en maatschappij zegnend ten goede gekomen.

Om hun Godsvrucht, hun diepen ernst, waardoor zij in hun prediking steeds aandrongen op gehoorzaamheid aan Gods Woord (de diepe karaktertrek der Scheiding); om hun krachtig aandringen op het persoonlijk geloof in Christus, om de priesterlijke barmhertigheid, waarmee zij de nood van heel ons land en volk biddend op het hart droegen, blijven zij tot een veelszins beschamend en alleszins aanmoedigend voorbeeld.

De Theologische School is een opgericht teken van Gods ontferming over Nederland. Door haar heeft de Heere een machtigen dam opgeworpen tegen den wassenden stroom van ongelooft en revolutie.

Onomwonden erkennen wij, dat de eigenaardige methode van opleiding, gelijk die in de eerste periode werd gevolgd, een gemis toont; verband houdend „met een eenzijdig stellen van de betrekking tusschen kerk en wereld", tusschen „de geloovige wetenschap en „de" (!) wetenschap"; toeh lag in die vrijheid ontegensprekelijk een positief beginsel, waaruit de kracht en de zegen van de Theologische School zijn opgebloeid.

Als wij haar tachtigjarig bestaan viëren, mogen wij met groote dankbaarheid gedenken, hoe, vooral na 1896, naar het getuigenis van Professor Schilder, „de inzet verruimd, het terrein, waarop zich het denken en doceren bewoog, naar alle zijden uitgebreid, en de diepgang van het wetenschappelijk onderzoek meer en meer nagestreefd is".

Moge de herdenking van den 6en December 1854 ons aansporen, om voor onze Theologische School en onze Vrije Universiteit in geloof, in gebed en in liefde steeds 't goede te zoeken. Opdat wij de geestelijke inzinking, die zich thans helaas! openbaart, in 's Heeren kracht weer te boven mogen komen.

Treffend zijn de woorden, waarmee Prof. van Velzen bij de opening der School zijn toespraak tot de Curatoren besloot: „En geve de Heere, U de begeerte uwer harten, dat deze School een kweekplaats zij, waaruit vele treffelijke Godgeleerden, getrouwe herders en leeraars en Godzalige mannen voortkomen tot eere des Allerhoogsten en tot welstand der Kerk".

Deze bede is kennelijk verhoord en vervuld.

Prijze daarom ons hart met lof en dankzegging den Heere, die al deze tachtig jaren de Theologische School trouw geleid, liefderijk verzorgd en machtig beschermd heeft. J. P. T.

POPULAIR-WETEN- SCHAPPELIJKE SCHETSEN

De Hoop Israëls.

Er is in de dagen, voordat Jezus geboren wordt, in Israël een verwachting van den Heere en van zijn Messias.

Zoodoende zijn die dagen de tijd van de Messiaansche bewegingen onder de Joden in Palestina.

Deze bewegingen zijn geconsolideerd in twee groote stroomingen, die van het Farizeïsme en het Zelotisme. Het Farizeïsme heeft dan reeds een geschiedenis. Als geestelijke beweging met een bepaalde doelstelling wortelt het in de worsteling der oudste Makkabeën met het acute helleniseeringsgevaar, dat dreigde van den kant van Antiochus Epiphanes. De partij der farizeeërs is van jongeren datum. Maar de partij ontstaat door het terugrijpen van een groep, die zich afscheidt van de rest der bevolking, naar tendenzen en aspiraties, die den Makkabeeschen strijd in zijn aanvangen beheerschten. ¹⁾

Tegenover den wil van Antiochus Epiphanes, om het Joodsche volk te zegenen met de hellenistische cultuur, hebben vele Joden zich teruggetrokken op wat zij de specifiek Joodsche cultuur achtten. Ze hechtten zich vast aan hun „wet", en dan vooral aan de opvolging van die geboden dezer wet, die hen onder andere volken specialiseerden; de geboden van besnijdenis, sabbatviering en 't gebruik van spijs en drank.

Herwonnen zelfbewustzijn greep hier naar de middelen tot vormgeving aan het eigene, dat hen van de hellenistische wereldcultuur onderscheidde.

Het heeft zich in het farizeïsme altijd gewroken, dat men zijn strijd gevoerd heeft als apologie. Men heeft zich 't recht-terrein door zijn opponenten laten dicteeren.

Men had in dien grooten strijd tegen de hellenistische tendenzen een wapen noodig. En 't wapen, dat het volk het meest toesprak, was „de wet". Reeds uiterlijke gehoorzaamheid aan haar gaf een sterke stelling tegenover den dreigenden vijand. God had men in dien strijd slechts noodig als

degene, die de sanctie aan het wapen gaf; en die eens vergelding doen zou naar het al of niet trouw gebruik van dat wapen.

Zoo vormt zich het farizeïsme als geestelijke beweging. Het krijgt dan als partij ook zijn geschiedenis. Dan blijkt het in politieke kwesties van den dag een eigen houding te kunnen kiezen. Doch later, als het uit de politiek zich lang reeds teruggetrokken heeft, en nog weer later, wanneer het politiek bestaan van 't Joodsche volk een eind gevonden heeft, is het nog steeds belast met de gebreken, die het had in zijn geboortestond. Het is ook dan nog steeds „de wet", en dan de wet als middel tot vormgeving aan het specifiek-joodsche, die de beweging stuwt.

* * *

Zoo tegen 't eind van de regeeringsperiode van Herodes I, dus omstreeks den tijd van Christus geboorte, komt de Messiaansche verwachting in de farizeïstische strooming slechts zwak naar voren. In 't algemeen kan men zeggen, dat Herodes tactisch tegenover deze partij is opgetreden. En dat van hun kant de farizeeën een handige reserve tegenover Herodes aannamen.

Toch valt juist tegen 't eind van Herodes' leven ook onder de farizeeën een versterking op te merken van den afkeer tegen den koning. Herodes heeft het zeker tegen 't eind van zijn regeering niet makkelijk gehad. Bij den keizer kwam hij in ongenade; tegen de Arabieren moest hij het verliezen; een van zijn zoons kuipde tegen hem; en de farizeeën schijnen uit die situatie den moed te hebben gegrepen, om hem den gevorderden eed van trouw collectief te weigeren. Ook zijn het farizeeërs, die zich aan profetieën wagen over den ondergang van zijn rijk en over de opkomst van een Messiaansch rijk, waarin zelfs een eunuch weer met een vrouw zal kunnen omgaan en kinderen krijgen. (Jesaja 56:3 e.v.). Het was de eunuch Bagoas, die met deze voorspelling begunstigd werd, wat hem overigens zijn leven kostte.

Het is dus duidelijk, dat Messiaansche aspiraties leefden in dien kring op dat moment. Maar evenzeer dat hun vervulling — indien ze werd gehoopt — verwacht werd in de concrete vorming van het toenmalige staatsbestel in een ander, even aardsch; gelijkelijk „van deze wereld".

* * *

Zoo mogelijk nog sterker aardschgezind dan de farizeïstische Messiasverwachting is die andere

verwachting onder het Joodsche volk van dien tijd, die we karakteriseeren als Zelotisme.

Onder dezen naam wordt samengevat het streven en bewegen van de menschen, die Herodes hofgeschiedschrijver Nicolaus van Damascus, en in navolging van hem blijkbaar ook Flavius Josephus, gewoonlijk „roovers" noemt.

De historie van Herodes zit vol van expeditie tegen de „roovers". Het woord duidt aan, dat in dien tijd onder de Joden — vooral in Galilea kwam het voor en in het Oost-jordaanland — benden rondzwierven, die van roof leefden. Doch daarmee is van die benden niet alles gezegd. Het waren groepen van patriotten. Hun verenigingspunt lag in de antipathie tegen vreemde overheerschingen; tegen het toenmaals wettige gezag. Ze zijn eenigszins te vergelijken met de bende, die David om zich heen verzameld had toen hij voor Saul vluchtte. En de smalende naam „roovers", dien men hen in hofkringen gaf, doet denken aan den schimpnaam „Geuzen", waaronder in onze vaderlandsche geschiedenis menschen bekend staan, die voor hun geloof ook allereerst met de kracht van hun vuisten opkwamen. Herodes heeft nogal eens gebiedsuitbreiding gekregen door het optreden van zulke „roovers", die heele gebieden soms onveilig maakten. De keizer gaf hem in zulke streken gaarne de soevereiniteitsrechten, om er de rust te herstellen en te bewaren.

Van die „roovers" was Judas de Galileeër, die ook in de dagen der census van Cyrenius zich roerde, er een. Zij zijn de Zeloten, de ijveraars tegen het gezag der vreemdelingen, en voor den puur-joodschen staat.

Hun Messiasverwachting is al evenzeer „van deze wereld".

* * *

Wanneer nu — en daarop richt zich verder onze aandacht — 't Nieuwe Testament van de verwachting van den Christus bliken doet, m.n. in het evangelie van Lukas, worden die beide stroomingen in de Messiasverwachting die boven werden gememoreerd, geheel genegeerd. Er is een andere verwachting van den Christus dan deze. Welke is het?

Dat ze er is, die andere verwachting, blijkt uit het verhaal van Hanna, die in den tempel den Heere belijdt en daarna van Hem vertellen gaat aan „allen die de verlossing in Jeruzalem verwachten" (Luc. 2:38). Er is dus een aparte kring van zulke menschen. En er is een specifieke formulering onder hen gang-

OPV

Er zijn in
rondom tal
welke we
die toch
levingsfeet
neming
derbaar te
heerlijkheit
Een beke

Zond
kan

maar 't sel
niet weinig
ze indommt

de ze

Kunnen
ook nazegg

Stane

En dat r
vertellen C
den werk
vaak de le
nederige s
zeide, dat
bekleed ge
baar! — k
bouwmeest
rijker dan
schenhand

Daar is
Wat ziet
Welke spr
van het gr
deren, wat

1) Eenigsz
microfoon, 2

baar voor
lossing te
In dien k
een zekere
neer Luka
informatie
levensgesc

De verv
naar leere
Elisabeth,
tisch-schri
de begin-
Hebreuws
geschiede
hier is n
Hier is h
Schrift zi
men laat.

Uiteraar
de politie
Gods. De
gekarakte
zeggen de
de historis
zijn verha
de profan
een paar
van dien
daar zil n
ben om t
er toen v
hier meel
adem van
zijn werk
stond voo
in „Judea
crele situ
zijn vrou

Nog m
er gebeur
ondersteld
bij de vo
oud was,
nes Hyrc
macht te
ze net in
Hasmones
geleefd o
Niettem
hun Mess
wat er a
weging o

1) Om zich dit te realiseren, herinnere men zich, dat de antirevolutionaire partij, als politieke partij dateerend uit de tweede helft der vorige eeuw, toch als geestelijke beweging haar oorsprong heeft in de eerste decennia dezer periode.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Kinderen, wat zijn ze?')

I.

Kinderen, wat zijn ze?

Er zijn in het menselijk leven en in de wereld rondom tal van feiten, en tal van gebeurtenissen, welke we als „gewoon” plegen te beschouwen en die toch bij de bewuste doorbraak van de belevingsfeer van alle dag, bij opzettelijke waarneming en bij eenige bezinning blijken zeer wonderbaar te zijn, van rijken inhoud en ongedachte heerlijkheid.

Een bekend kinderlied zegt:

Zonder 't rondgaan van de dingen,
kan men nooit een liedje zingen —

maar 't schijnt wel, dat het scheppingslied voor niet weinigen een wiegelied is geworden, waarbij ze indommelen. Immers:

de zonne gaat op,
de zonne gaat neer;
de zonne gaat op en gaat onder,
standvastiglijk heen,
standvastiglijk weer.

Kunnen we het den Vlaamschen dichter, Gezelle, ook nazeggen:

Standvastiglijk werkt zij, dat wonder?

En dat niet alleen in het groote — de hemelen vertellen Gods eer en het uitspansel Zijner handen werk — maar ook in het kleine. Gaan we niet vaak de liliën van het veld achteloos voorbij, het nederige aardekruis, waarvan de Meester eens zeide, dat Salomo in al zijn heerlijkheid niet was bekleed geweest als een van die? Het — schijnbaar! — kleine van den Oppersten kunstenaar en bouwmeester van het heelal is altijd heerlijker en rijker dan het — schijnbaar! — groote dat menschenhanden werken.

...

Daar is het kind in het midden van ons!

Wat zien wij, de levens-gerijpten, in een kind? Welke sprake gaat er uit van dat kleurige wonder van het groeiend leven tot ons, volwassenen? Kinderen, wat zijn ze?

1) Eenigszins omgewerkte Causerie voor de N. C. R. V. microfoon, 26 Juni j.l.

baar voor het object der verwachting: „de verlossing te Jeruzalem” of „de vertroosting Israëls”. In dien kring schijnt m.n. de profetes Hanna een zekere vermaardheid te hebben bezeten. Wanneer Lukas zijn evangelie schrijven gaat, kan hij informaties krijgen over haar afkomst en haar levensgeschiedenis.

De verwachting in dien kring, voorzover we haar leeren kennen in de figuren van Zacharias en Elisabeth, Simeon en Hanna, is de oudtestamenteel-schriftuurlijke verwachting. De verhalen van de begin-hoofdstukken van Lukas hebben een Hebreeuwsch koloriet in hun stijl (b.v. „en het geschiedde”) en in hun milieuschildering. Maar hier is meer dan een kleur van het verhaal. Hier is het verhaal van een geloof, dat door de Schrift zich zijn verwachtingen gehoorzaam vormen laat.

Uiteraard is dat geloof bewogen geweest over de politieke en sociale situaties van het Israël Gods. De tijd van Zacharias en Elisabeth wordt gekarakteriseerd als de tijd van Herodes I. Dan zeggen de exegeten: daar hebt ge een spoor van de historische belangstelling van Lukas. Hij brengt zijn verhaal in het raam en in het verband van de profane historie. Zoo hebben we een datum, een paar jaartallen voor het leven en huwelijk van dien Joodschen priester en zijn vrouw. Doch daar zit meer in dan dat we nu de gegevens hebben om te becijferen wanneer dat was en wat er toen verder in de wereld was. Daar zit vooral hier meer in, waar er verhaald wordt in één adem van een man, die priester in Israël was, zijn werk geregeld in Jeruzalem had en daarbij stond voor God; en van Herodes, die koning is in „Judea”, koning van Gods eigen land. De concrete situatie van hun leven zal in Zacharias en zijn vrouw de verwachting hebben gescherpt.

Nog meer dan zij hadden meegemaakt, was er gebeurd in het lange leven van Hanna. Verondersteld, dat de exegese juist is, dat deze vrouw bij de voorstelling in den tempel 106 à 108 jaar oud was, dan is ze geboren in den tijd van Johannes Hyrcanus (135—104), toen de Makkabeesche macht ten hoogste was geklommen. Dan heeft ze niet innerlijk en uiterlijk verval gezien van de Hasmoneesche dynastie en als een oude vrouw geleefd onder de regeering van Herodes.

Niettemin is in deze menschen het hopen op hun Messias schriftuurlijk gebleven, ondanks alles wat er aan onschriftuurlijke verwachting en beweging onder hun volk broeide en soms oplaaide.

Er is een tijd geweest, dat men in een kind eigenlijk niet meer en niet anders zag dan een verkleinde copie van zichzelf.

Zeer typeerend kwam dat wel uit in de kleeding. De mode immers is ook een levensopenbaring, welke maar niet zin-loos is. De kleeren maken wel niet den man, maar ze openbaren dan toch wel iets, soms veel van den mensch. Welnu, er is een tijd geweest, dat kinderen werden gekleed als kleine mannetjes en kleine vrouwtjes: het formaat alleen was iets kleiner, de coupe precies eender.

Met de geestelijke stoffeering van de kindziel was het eigenlijk net zoo: groot-menschen-gedoe in miniatuur formaat.

In dat alles sprak ook de tijdgeest. Frappante staaltjes vinden we daarvan in de kindlectuur, het geestelijk voedsel, zooals dat werd bereid en opgedischt door de groote menschen. De kinderen in die leesboekjes praten en handelen als kleine-groote menschen, die blijkbaar met een Salomo's wijsheid waren ter wereld gekomen.

Berucht in z'n soort — eens beroemd! — waren de z.g. zedekundige leesboekjes van „vader Jacob” en van „moeder Anna”, de „brave Hendrik” en de „brave Marie” en niet te vergeten de diverse bewerkingen van de „geschiedenis van Jozef”, moraliserende lectuur zooals die een driekwart eeuw geleden de jeugd ter leering en tot voorbeeld werd aangeboden.

Men vraagt zich — thans! — wel eens af: hoe ter wereld kwam men er toch bij zulke quasi-kinderlijke leesstof aan kinderen te geven?

Ik geef hier een proeve van „vader Jacob”: Het zweepje.

„Albert vroeg zijnen vader om een zweepje. Zijn vader gaf hem een zweepje. Nu was niemand blijder dan Albert. Zoodra hij uit school kwam, moest aanstonds de zweep voor den dag. Midden op de straat ging hij dan met zijn zweepje staan klappen en daagde alle jongens uit, om tegen hem te klappen.

Terwijl Albert en de andere jongens eens zoo op de straat stonden te klappen, kwam er een wagen aan, met twee wilde paarden er voor. Bij ongeluk raakte Alberts zweepje het wilde paard in het oog. De paarden begonnen daardoor te steigeren en raakten op hol. De voerman kon ze niet langer houden. Aan het einde van de straat was een brug, die over een breed water lag. De paarden liepen de brug mis, en vielen, met wagen en al, van boven neer in het water. De voerman en de lieden, die er in zaten werden gered; maar — vervolgt het verhaal, — één der paarden stierf kort daarna.”

Tot zoover gaat het nogal, er zit 'n gepaste

Er wordt ook verhaald van een natuurlijke verwachting van Zacharias en Elisabeth. Ze hadden gebeden om een zoon. Het is aannemelijk, dat dit gebed niet los heeft gestaan van hun Messias-verwachting. Immers, de mededeeling dat hun gebed verhoord is (Lukas 1:13) geschiedt niet in de particuliere woning van Zacharias; niet in de intimiteit van het samenzijn met zijn vrouw, maar in den tempel des Heeren. De verhooring van dit gebed is iets, dat het werk van God ter verlossing naakt. De geboorte van Johannes is het antwoord van God op de bede van twee oude getrouwde menschen, maar evenzeer Zijn antwoord op de bede van den priester bij het altaar en op het neerbuigen van de gemeente in het voorhof.

Zoo is openbaar, dat ze ook hun natuurlijke verwachtingen onderworpen hadden aan de hope, die geheel hun leven leidde; de hope Israëls. Ze waren ouder en ouder geworden. Hun deel, dat ze zich misschien gedacht hadden in het gaan ter verlossing, verschrompelde. Hun kans werd klein. Maar nu was daarbij iets, dat hen bovenal bedroefde. Ze werden ouder en bleven samen. Ze hadden geen kind. Zou hun geslacht zóó onder gaan? Zouden ze niet een kind hebben voor het werk Gods? Voor den tempel? Voor de verlossing, die toch eens komen zou?

...

Dus is alle verwachting, waaraan de Schrift in het evangelie van de ontvangenis en geboorte van Jezus, aandacht geeft, onderworpen aan de verlossing. Hier is niet het doen der menschen, maar God beloofd heeft dat Hij met Zijn daad voorgaan zal.

Deze onderworpenheid der verwachting neemt aan haar ook alle individualistische neiging. De blijdschap, die in de lofzangen van Zacharias en Maria en Simeon tintelt, is zoo groot, omdat God aan Zijn volk en aan Zijn Verbond gedacht heeft. Hun hope blijkt daarin te zijn niet een eigen, individueel verlangen. Ze wordt uitgedrukt in woorden, ontleend aan O. T. Schriftopenbaring.

Er is op den Christus gehoopt in het geloof aan het Woord.

Bijzonder uit zich dit geloof in den lofzang van Maria. Ze doorleeft een intense vreugde aan den Messias, die in volkomen tegenstelling staat tot de concrete situaties waarin zijn volk leeft. Hij zal niet bestendigen en vereeuwigen de bestaande toestanden, maar Hij brengt een omkeering teweeg. Trotsche plannen doet Hij schibreuk lijden, mach-

kinder-romantiek in, al ontbreekt dan ook „the happy end”.

Maar nu komt het!

„Toen Albert zag, welk een groot ongeluk door zijn zweepje gebeurd was, ging hij naar zijnen vader en zeide: „Daar lieve vader! verbrand mijn zweepje liever! Ik wil geen speelgoed hebben, dat zooveel kwaad kan doen. En geef dan den armen voerman mijn spaarpot, lieve vader, dan kan hij daarvoor een nieuw paard kopen.”

En wat deden de andere jongens met hunne zweepjes? Zij verzochten den meester, om van al die zweepjes een vuurtje te maken.

Toen het vuurtje klaar was, gingen zij er zingende om heen staan. Zoo zongen zij

Brand op maar, brand op maar!
Gij deugt voor ons niet.
Hoe mooi gij moogt lijken
Gij geeft maar verdriet.
Nu warmen we ons aan u
En zingen er bij:
„Wij willen geen speelgoed
Zoo schaad'lijk als gij”.

Wie mocht meenen, dat die kinderen nu inderdaad ook zoo waren, heeft het stellig mis. 't Is niet meer dan een kinderachtige praat van groote menschen, die met een nederbuigende welwillendheid zoo hun waanwijs weten en hun honingzoete moraal gingen uitstallen.

Die kleine menschjes in groot-menschen-costuum hebben evengoed als de hedendaagsche kinderen hun eigen leven gehad, hun spotterny en solterny.

In werkelijkheid is het kind alle eeuwen door kind geweest hoe men het ook kleepte en hoe men het ook dééd denken en dééd praten.

...

Wat was nu de eigenlijke fout in dat alles? Dit: dat men altijd den volwassenen zocht in 't kind, zonder er aan te denken wat het kind is vóór het volwassen is. Het is een verheugend verschijnsel, dat inzonderheid in de laatste kwarteeuw, de oogen ervoor geopend zijn, dat het kinderleven ook een eigen inhoud en een eigen waarde heeft.

Een belangrijke vraag is nu: hóé leert men het kind kennen?

Intuïtie — hoe rijke gave ook — is op zichzelf niet toereikend. Liefde tot het kind is niet genoeg: er zijn tal van ouders die hun kinderen wel liefhebben, maar niet kennen. Meer komt het op begrijpen aan, maar dit is niet mogelijk zonder het eerste: het moet zijn een begrijpen met het hart.

In het kinderleven nu is vooral ook de voor-

hebbers vallen en rijken worden arm gemaakt. Daar is de erbarming, waarin God Zijn dienstmaagd in haar nederheid heeft aangezien, een teken van. Zoo zal God zich erbarmen over het leed van Zijn volk. Want het is een harde tijd. De arme vindt er geen, die hem verzadigt; de geringe blijft eerloos.

Echter, aan de vreugde en de dank voor het vernieuwend werk van God is niet verbonden een aanklacht tegen aparte standen of een klacht over speciale nood. De regeerende priesters, de uitbuitende stand der schriftgeleerden noch de koning of zijn hof worden zichtbaar in den lofzang. Het nieuwe zal nieuw zijn. De verwachting is een geloofige. Ze ontstaat niet uit het lijden, maar uit den wil en de belofte Gods, van ouds gedaan.

...

Zoo is hier een tegenstelling met de Messiaansche stroomingen van dien tijd, die óf geen verwachting eigenlijk koesteren en farizeeuwsch zelfgenoegzaam zijn, óf grijpen naar zelf-verlossingen en zelf-handhaving met alle middelen, die bruikbaar zijn, de wel van Mozes zoo goed als het zwaard der Zeloten.

In tegenstelling tot dit alles is in de schriftuurlijke verwachting van den Christus geen anticipatie op de kerk, die Christus zelf vergaderen zal. Dit is zuiver leven uit het Oude Testament. Maar dit is dan ook het bewijs, dat op den Pinksterdag dit Oude Testament geenszins gebroken, doch enkel vervuld is. De wil tot zelfhandhaving van het Jodendom en het gebruiken van de wet tot vormgeving aan het gehandhaafde is de groote vijand van het Pinksterfeest gebleken in het Jodisme. Daarheen loopen echter de lijnen van het geloof in het O. T. niet! De chiliasten mogen toezien. Het remonstrantisme, dat onder hen gangbaar is, was immer eigen aan een verwachting der Christus (Messias)-regering, die in het evangelie niet in tel is. De verwachting, die daar geroemd wordt, leeft uit het Verbond en de Verkiezing Gods. En omdat ze daarvan dit verstaan heeft, dat alle „wachters”, die uitzien naar de verlossing der Godsstad, niets zijn bij het groote werk, waarin de Heere bezig is en zoekt Zijn glorie en Zijn kerk,.... daarom kan deze verwachting, als God haar niet beschaamd heeft, roemen gaan in de vervulling. En voorts dááruit gaan leven!

Wansverd a. d. Streek.

R. SCHIPPERS.